

هدایت شغلی می‌تواند از اول ابتدایی تا پایان دبیرستان مطرح باشد

گفت‌وگو

۱۳۷۰ تا ۱۳۷۲.

- رئیس دانشکده‌ی روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی، از ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۶.
- معاون آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی از ۱۳۸۴.
- عضو مؤسس انجمن مشاوره‌ی ایران.
- عضو مؤسس انجمن مشاوران آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران.
- عضو هیأت مدیره‌ی انجمن مشاوره‌ی ایران و انجمن مشاوران آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران.

- عضو شورای مرکزی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره‌ی کشور.
- عضو شورای آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی از ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۶.
- عضو شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه علامه طباطبایی و نماینده‌ی گروه در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده‌ی روان‌شناسی.
- عضو شاخه‌ی مشاوره‌ی شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری.

گفت‌وگو با استاد پیشکسوت دکتر عبدالله شفیع آبادی

زهرا نظری، کارشناس ارشد مشاوره
علی قره‌داغی، دانشجوی دکترای مشاوره

- جناب آقای دکتر عبدالله شفیع آبادی دارای مدارک تحصیلی دکتری مشاوره، دانشگاه ایلینویز شمالی، آمریکا
- کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه ایلینویز شمالی، آمریکا هستند و نیز سوابق اجرایی متعددی مانند:
- مدیر گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی از ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۸ و از ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴.
- معاون آموزشی و پژوهشی دانشکده‌ی روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی از

● عضو شورای راهنمایی و مشاوره‌ی تغییر نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران.

● مدیر علمی مرکز مشاوره‌ی دانشگاه علامه طباطبایی از ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۴.

● عضو شورای تخصصی هدایت استعدادها به سوی اولویت نیازهای کشور وابسته به سازمان سنجش آموزش کشور.

● عضو شورای پژوهش راهنمایی و مشاوره و روان‌شناسی تربیتی پژوهش‌سکده تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش طی سال‌های مختلف از ۱۳۸۲.

● برنامه‌ریزی و تأسیس اولین دوره‌ی دکتری مشاوره در دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

● مدیر گروه مشاوره‌ی کارشناسی ارشد آموزش ضمن خدمت وزارت آموزش و پرورش (از ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰) و دانشگاه علوم و تحقیقات.

● عضو مؤسس انجمن بین‌المللی اولیاء و مربیان.

● عضو گروه تخصصی علوم تربیتی سازمان سمت.

● عضو گروه برنامه‌ریزی تحصیلی دفتر برنامه‌ریزی تحصیلی وزارت آموزش و پرورش.

● عضو مرحله‌ی اول انتقال (بازگشایی دانشگاه‌ها) سال ۱۳۶۱.

● عضو کمیسیون راهنمایی تحصیلی تغییر نظام آموزشی کشور سال ۱۳۷۰.

● عضو کمیته‌ی دوره‌های نیمه‌حضوری فراگیر دوره‌ی کارشناسی ارشد.

● عضو کمیته‌ی تخصصی طرح هدایت استعدادها سال ۱۳۸۱.

● عضو کمیسیون دائمی هیأت اماناء دانشگاه علامه طباطبایی.

● نماینده‌ی کمیسیون دائمی در هیأت اجرایی تشکیلات و امور نیروی انسانی غیر هیأت علمی دانشگاه.

● عضو هیأت ممیزه‌ی دانشگاه علامه طباطبایی.

● همچنین از ایشان کتاب‌های متعددی به چاپ رسیده است مانند:

● روان‌شناسی عقب‌ماندگی ذهنی

● فنون و روش‌های مشاوره.

● فنون تربیت کودک.

● راهنمایی و مشاوره‌ی شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغل.

● نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی.

● مبانی روان‌شناسی رشد.

● مقدمات راهنمایی و مشاوره (مفاهیم و کاربردها).

● پویایی گروه و مشاوره‌ی گروهی.

● راهنمایی و مشاوره‌ی کودک.

● آشنایی با برنامه‌ریزی تحصیلی و شغلی. ● راهنمایی و مشاوره‌ی تحصیلی و شغلی (مفاهیم و کاربردها).

● علوم تربیتی (ماهیت و قلمرو آن)، جمعی از نویسندگان

● علوم تربیتی (مجموعه مقالات).

● مورد پژوهی در مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه‌ی دکتر عبدالله شفیع‌آبادی و

بی‌تاحتسینی

● راهنمای ازدواج موفق. (مقدمه و ویراستاری دکتر عبدالله شفیع‌آبادی)

● نظریه‌ها و روش‌های مشاوره‌ی گروهی، تألیف جرال کوری، ترجمه‌ی فائزه عسگری

و همکاران، با مقدمه‌ی دکتر عبدالله شفیع‌آبادی، ۱۳۸۷

شان دکتراست که دکتر شفیع‌آبادی حدود ۴۰ مقاله چاپ شده در نشریات داخلی و خارجی داشته‌اند که از جدیدترین آنها می‌توان به مورد زیر اشاره کرد:

● بررسی اثر آموزش زندگی خانوادگی در کاهش تنیدگی والدینی مادران دارای کودکان بیش‌فعال، دکتر عبدالله شفیع‌آبادی و همکار، فصل‌نامه‌ی پژوهش‌نامه‌ی تربیتی،

دانشگاه آزاد بجنورد، ۱۳۸۷.

همچنین ایشان با بیش از ۳۰ مقاله در سمینارها و کنفرانس‌های علمی شرکت کرده‌اند که می‌توان از مقاله زیر یاد کرد:

● کاربرد نظریه‌های انتخاب شغل، تربیت کودک و یادگیری در کارآفرینی، دکتر شفیع‌آبادی و همکار، هشتمین سمینار انجمن مشاوره‌ی ایران، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۷.

جناب دکتر در زمینه پژوهش نیز، استاد راهنمای تعداد زیادی پایان‌نامه و مجری طرح پژوهش‌های متعددی بوده‌اند.

● استاد راهنما و مشاور تعداد زیادی رساله‌ی دکتری رشته‌ی مشاوره و روان‌شناسی.

● استاد راهنما و مشاور صدها پایان‌نامه‌ی ارشد رشته‌ی مشاوره و روان‌شناسی بالینی.

● بررسی وضعیت انتخاب شغل در ایران از دیدگاه روان‌شناسی فردی آدلر.

● مجری طرح پژوهشی «بررسی عوامل مؤثر در بروز و شیوع سندرم فرسودگی شغلی مشاوران مدارس متوسطه و پیش‌دانشگاهی شهر تهران»، ۱۳۸۴.

● مجری طرح پژوهشی ملی «بررسی وضعیت اشتغال جوانان شهر تهران»، ۱۳۸۶.

● ناظر طرح پژوهشی «بررسی و مطالعه و ارائه‌ی استانداردهای راهنمایی و مشاوره در مراکز راهنمایی و مشاوره‌ی خانواده سازمان انجمن اولیا و مربیان»، ۱۳۸۲.

● ناظر طرح پژوهشی «بررسی و مطالعه و ارائه‌ی استانداردهای راهنمایی و مشاوره در مراکز راهنمایی و مشاوره‌ی خانواده سازمان انجمن اولیا و مربیان»، ۱۳۸۲.

● ناظر طرح پژوهشی «بررسی و مطالعه و ارائه‌ی استانداردهای راهنمایی و مشاوره در مراکز راهنمایی و مشاوره‌ی خانواده سازمان انجمن اولیا و مربیان»، ۱۳۸۲.

● ناظر طرح پژوهشی «بررسی میزان سهم ملاک‌های هدایت تحصیلی در پیش‌بینی

همچنین ایشان کلیه‌ی دروس تخصصی مربوط به رشته‌ی مشاوره در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری را تدریس کرده‌اند و کارگاه‌های آموزشی متعددی در زمینه مشاوره و مشاوره شغلی برگزار کرده‌اند. قابل ذکر است که رزومه‌ی کامل ایشان در دفتر مجله می‌باشد.

تدریس دروس گروه درمانی و نظریه‌های روان‌درمانی و رفتاردرمانی در رشته‌ی روان‌شناسی بالینی کارشناسی ارشد.

از سال ۱۳۵۴ تا ۱۳۶۵ استادیار رسمی تمام‌وقت دانشگاه ابوریحان و مجتمع دانشگاهی ادبیات و علوم انسانی (دانشگاه علامه طباطبایی فعلی)

از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۲ دانشیار تمام‌وقت رسمی دانشگاه علامه طباطبایی. از سال ۱۳۷۲ استاد تمام‌وقت رسمی دانشگاه علامه طباطبایی.

برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌ی مشاوره و مشاوره‌ی شغلی.

● نظر شما درباره‌ی مشاوره‌ی شغلی در مدارس چیست؟

با نام و یاد خدا، من از شما پیام‌رسانان جامعه به دانش‌آموزان؛ آینده‌سازان مملکت و معلمان گرامی ذخیره‌های این مملکت در ساختن انسان‌های آینده تشکر می‌کنم و امیدوارم این اطلاعات را به عزیزان برسانید و آن‌ها مطالعه کنند و برای آینده‌ی مملکت مفید واقع شوند. در رابطه با سؤالی که کردید، مادر مدارس مشاوره‌ی شغلی نداریم؛ همان‌طور که می‌دانید، فردی که شغلی دارد ممکن است تحت تأثیر عوامل فردی، اجتماعی یا ترکیبی از این دو با مشکلاتی مواجه گردد و در نتیجه، به بی‌انگیزگی، نارضایتی شغلی و در نهایت شکست شغلی

**پیشنهاد من این است که معرفی
مشاغل در سال دو بار اجرا شود؛
یعنی در اردیبهشت و آبان ماه هر
سال، با دادن اطلاعات، دانش‌آموزان و
افراد جامعه با مشاغل آشنا شوند
و خط سیر خودشان را پیدا کنند**

خودش، که قطعاً رضایت درونی و همچنین کارآمدی برای جامعه خواهد بود، برساند. پس ما می‌توانیم گام به گام پیش برویم. گام اول دوره‌ی ابتدایی، گام دوم دوره‌ی راهنمایی و گام سوم دبیرستان است و به طور حتم در هر دوره از این دوره‌های تحصیلی ما باید هدف‌ها و روش‌های خاصی داشته باشیم؛ به عبارت دیگر، توصیه‌ی من به عزیزانمان در آموزش و پرورش، معلمان و مشاوران این است که باید در هر کدام از این دوره‌های تحصیلی روش‌های خاص خود را به کار ببرند. بعد راهنمایی و هدایت تحصیلی از سالیان گذشته (۴۰-۳۰ سال گذشته) مطرح بوده است و برنامه‌ریزان ما تا حدودی با آن آشنا بوده‌اند و خط‌مشی‌هایی داشته‌اند. لازم است که برنامه‌ریزان ما در نظام آموزش و پرورش، در بعد راهنمایی و هدایت تحصیلی تخصص داشته و کار کرده باشند تا بتوانند برنامه‌های را طرح کنند که جنبه‌ی اجرایی پیدا کند. چرا در نظام آموزشی ما برنامه‌های داده می‌شود و هنوز اجرا نشده برنامه‌ی دیگری مطرح می‌شود؟ معلوم است که اشکال وجود دارد. آیا متغیرهای اثرگذار بررسی شده‌اند؟ باید همه‌ی عوامل و امکانات بررسی شوند. اگر به این مسائل دقت نشود، ما در نظام آموزش و پرورش هر روز طرحی نو درمی‌اندازیم.

دچار شود. چنین فردی برای رفع مسائل و مشکلات خود به مشاور مراجعه می‌کند. ما می‌بینیم که در سطح مدارس دانش‌آموزان ما هنوز شاغل نشده‌اند که به مشاور شغلی نیاز داشته باشند از این رو تقاضای من این است که واژه‌ی مشاوره‌ی شغلی در مباحث مربوط به کارگران، کارمندان، کارخانه‌ها و افراد شاغل به کار رود. در مورد دانش‌آموزان، اصطلاحی که درست است به کار ببریم، راهنمایی و هدایت شغلی است که می‌تواند از کلاس اول ابتدایی تا دوره‌ی دبیرستان و حتی دانشگاه هم مطرح باشد؛ یعنی ما به دانش‌آموزان کمک کنیم خط فکری و مسیر و یا سیر تحولی در ارتقای شغلی‌شان را پی‌ریزی کنند. شروع این کار قطعاً باید از همان کلاس اول ابتدایی باشد و در دوره‌ی راهنمایی به سمت کمال برود و کمال مطلق آن در دوره‌ی دبیرستان و دانشگاه، که فرد شاغل می‌شود، اتفاق بیفتد. من معتقدم که ما می‌توانیم بحث راهنمایی و هدایت شغلی را در مدارس به عنوان برنامه‌ای که به آن‌ها مسیر انتخاب را نشان بدهد، داشته باشیم، انسان زمانی که می‌خواهد چیزی را انتخاب کند، باید عوامل انتخاب را بشناسد، انتخاب‌ها را بررسی کند، منافع و محدودیت‌های انتخاب را بشناسد و در نهایت، موردی را انتخاب کند که او را به هدف اولیه‌ی

ساعات پرورشی فرصت بسیار خوبی برای ارتقاء سطح آگاهی‌های ضروری است. می‌توان از این ساعات در زمینه‌ی راهنمایی و هدایت شغلی استفاده کرد

دولتی‌ها از مشاوران کمک گرفته می‌شود. نظر شما درباره‌ی حضور مشاوران مدرسه و مساعدت آن‌ها در دوره‌ی راهنمایی چیست؟ همان‌طور که شما می‌گویید هست؛ امیدوارم که نظام آموزشی خط سیر خودش را به‌صورت درست پی بگیرد.

● مشاور مدرسه و فردی که در حوزه‌ی راهنمایی تحصیلی و هدایت شغلی فعالیت می‌کند، چه خصوصیات اخلاقی، علمی و حرفه‌ای باید داشته باشد؟

یک مشاور شغلی پیش از آن‌که مشاور شغلی باشد، مشاور است. پس باید در وهله‌ی اول، ویژگی‌های یک مشاور، از جمله تعهد اخلاقی، انسانیت، توجه به دانش‌آموزان، حسن اخلاق و حسن برخورد را داشته باشد. در وهله‌ی دوم با مفاهیم راهنمایی و هدایت تحصیلی کاملاً آشنا باشد. هم‌چنین روش‌های مشاوره‌ی شغلی را بداند و بتواند به دانش‌آموزان کمک کند که ضمن این‌که به یک شهروند خوب و متعهد تبدیل می‌شوند، شغلی مرتبط با رشته‌ی تحصیلی خود را نیز انتخاب کنند. پس می‌توان گفت که بین تحصیلات و اشتغال پیوند درونی محکمی وجود دارد. پس باید مشاور مدرسه از مسائل تحصیلی و هدایت تحصیلی و اصول و فنون و روش‌های مشاوره‌ی شغلی آگاهی داشته باشد. او علاوه بر دارا بودن خصوصیات یک مشاور، باید در زمینه‌ی مشاوره‌ی شغلی دوره‌های کارورزی را هم گذرانده باشد. مشاوران شغلی در دوره‌ی کارشناسی ارشد به مدت ۲ سال این دوره را می‌گذرانند و اختصاصاً وارد حیطه‌ی مشاوره‌ی شغلی می‌شوند.

● آیا شما پیشنهاد می‌کنید که یک واحد درسی با عنوان «هدایت و مشاوره‌ی تحصیلی و شغلی» در واحدهای درسی مدارس گنجانده شود؟

من احساس می‌کنم وجود چنین

کشور و مردم باید تکان بخورند.

● آیا این طرح در مدارس راهنمایی ما اجرا می‌شود؟

بله به شکلی که در ابتدا گفتم اجرا می‌شود و وجود دارد اما مطلوب ما نیست. همان‌طور که گفتم، مطلوب ما این است که اولویت کشور یک هفته معرفی مشاغل باشد. برای مثال، ما هفته‌ی دفاع مقدس داریم. در آن هفته در همه‌ی سطوح در مورد دفاع مقدس صحبت می‌شود یا هفته‌ی بهداشت، هفته‌ی دندان‌پزشکی و... منظور من این است که در هفته‌ی معرفی مشاغل تبلیغات وسیع و گسترده‌ای انجام گیرد و افراد جامعه، اعم از بی‌سواد، باسواد، شاغل و غیرشاغل، همه با این طرح آشنا شوند، مردم به طرح حساس باشند و مشاغل معرفی شوند. پیشنهاد من این است که معرفی مشاغل در سال دو بار اجرا شود؛ یعنی در اردیبهشت و آبان ماه هر سال، با دادن اطلاعات، دانش‌آموزان و افراد جامعه با مشاغل آشنا شوند و خط سیر خودشان را پیدا کنند. این امر تا حدود زیادی می‌تواند کارساز و مفید باشد و ما را به اهداف شغلی خود برساند.

● می‌دانیم که در دوره‌ی راهنمایی مشاورین به‌طور رسمی فعالیت نمی‌کنند و فقط در تعدادی از مدارس خاص، از جمله نمونه‌دولتی و برخی از

● با توجه به موارد مطرح شده آیا در حال حاضر در این زمینه اقداماتی انجام گرفته است و راهنمایی تحصیلی و هدایت شغلی توسط مشاوران در مدارس انجام می‌شود؟

اقداماتی به‌صورت جسته و گریخته، و نه به‌صورت منسجم و عملیاتی - انجام گرفته است. بعضی از مشاوران ما افرادی فعال و جدی هستند و به‌طور خودجوش فعالیت می‌کنند. برای مثال، در دوره‌ی راهنمایی تحصیلی، ما برنامه‌ای به نام هفته‌ی معرفی مشاغل داریم که طرح آن را من در سال ۵۴- ۵۳ ارائه دادم. در این هفته باید برنامه‌های منسجم، کنترل‌شده و ارزیابی‌شده‌ای انجام بگیرد؛ یعنی باید مدرسه از دو ماه قبل در مورد انتخاب سخن‌ران، موضوع مورد بحث و زمان اجرای آن برنامه‌ریزی کند. هدف از این طرح این است که نه فقط در آموزش و پرورش و در مدارس بلکه به‌صورت کشوری و با هماهنگی تمام ارگان‌ها برنامه‌هایی صورت بگیرد؛ یعنی در همه‌جای کشور در رسانه‌ها، مجلس، نهادها، مطبوعات، مقامات، کوچه و بازار و... از معرفی مشاغل صحبت شود. این‌طور نباشد که این برنامه به‌صورت نمایشی فقط توسط تعدادی از معلمان و مشاوران و دانش‌آموزان اجرا شود، گزارشی نوشته شود و سخن‌رانی دعوت شوند بلکه

درسی لازم است. در گذشته هم چنین درسی بود که نمی‌دانم به صورت اختیاری بود یا اجباری. وجود چنین درسی به دانش‌آموزان کمک می‌کند که به صورت سیستماتیک و رسمی آگاه شوند و بدانند که یک بعد مهم زندگی تحصیلی شان اشتغال است. از این رو توصیه می‌کنم که درس مستقلی با عنوان «هدایت تحصیلی و شغلی» در مدارس وجود داشته باشد و کتاب مربوط به آن را هم متخصصان، کسانی که در این زمینه سالیان سال کار کردند و تجربه دارند، بنویسند. لازم است این درس به شکل جدی و رسمی به دانش‌آموزان آموزش داده شود. حتی خوب است که دانش‌آموزان به شکل عملی بازار مشاغل را ببینند، با نهادها، سازمان‌ها، ادارات، بیمارستان‌ها، آزمایشگاه‌ها و... آشنا شوند و حتی بحث کارآفرینی، جزئی از این آموزش‌ها باشد. این درس خیلی مهم‌تر از بقیه‌ی دروس است و باید هرچه زودتر در برنامه‌ی درسی گنجانده شود. شاید جای آن در سال اول دبیرستان باشد؛ دانش‌آموز در دوره‌ی ابتدایی با مفاهیم عمومی هدایت تحصیلی و نقش آن در مشاوره‌ی شغلی آشنا می‌شود، در دوره‌ی راهنمایی پیش‌تر این مفاهیم را تجربه می‌کند و حالا در دوره‌ی دبیرستان کم‌کم باید برای بازار کار آماده شود. به دلیل این که بعضی دانش‌آموزان دوره‌ی دبیرستان را تمام نمی‌کنند و وارد بازار مشاغل می‌شوند، بهتر است مطالب در کلاس اول دبیرستان گفته شود و دانش‌آموزان بر مبنای مطالب موجود به انتخاب شغل بپردازند.

● شما فرمودید که آشنایی با مفاهیم از دوره‌ی ابتدایی شروع شود. به نظر می‌رسد که با پیدایش بحران بلوغ از اواخر ۱۲-۱۱ سالگی، مشاوران مدرسه بر این موضوع بیش‌تر تمرکز می‌کنند و در نتیجه، به راهنمایی و هدایت تحصیلی کم‌تر توجه می‌شود.

توصیه‌ی شما به شکل کاربردی‌تر و جزئی‌تر در بعد تمرکز بر راهنمایی و هدایت تحصیلی و شغلی در این دوره چیست؟

این حرف شما درست است که دوره‌ی راهنمایی، دوره‌ی بلوغ است و در دوره‌ی بلوغ اتفاقاتی می‌افتد که اگر از قبل آگاهی‌های لازم داده نشده و پیش‌بینی‌های لازم صورت نگرفته باشد، به بحران تبدیل می‌شود. اگر ما در دوره‌ی ابتدایی پیش‌بینی‌هایی بکنیم، با برنامه‌ها و آموزش‌هایی که در دوره‌ی راهنمایی خواهیم داشت بحران بلوغ به آرامش بلوغ تبدیل خواهد شد. پیش‌بینی‌های لازم در دوره‌ی ابتدایی شامل راهنمایی و مشاوره‌ی پیشگیرانه به دانش‌آموزان، معلمان و والدین است. من در کتاب «فنون راهنمایی و مشاوره‌ی کودک» به مواردی برای کمک به معلمان، دانش‌آموزان و والدین جهت کاهش بحران بلوغ اشاره کرده‌ام. سؤال شما سؤال خوبی بود. پس ما باید در دوره‌ی ابتدایی مقدماتی را فراهم کنیم که جنبه‌ی شغلی ندارد، دوره‌ی آماده‌سازی و آرام‌سازی روانی، دوره‌ی راهنمایی است. دوره‌ی دبیرستان دوره‌ی استعدادشناسی، رغبت‌شناسی، پرداختن و اندیشیدن به خود، و نیز زمان اجرای برنامه‌ها و آموزش‌هایی برای بردن دانش‌آموز به درون خود و ورود به دنیای مشاغل است. در این دوره، دانش‌آموز با رشته‌ها و توانمندی‌های آشنا شده است. پس ما این روند را با یک شیب ملایم شروع می‌کنیم. توانایی و تخصص مشاور در پیش‌گیری از بحران و تبدیل آن به یک ناراحتی درونی، خانوادگی و اجتماعی بسیار مهم است. من فکر می‌کنم برنامه باید طوری پیش برود که دانش‌آموز دچار شوک نشود.

● نظر تان درباره‌ی استفاده از ساعات پرورشی در زمینه‌ی راهنمایی تحصیلی و هدایت در دوره‌های مختلف تحصیلی

چيست و آیا اختصاص دادن این ساعات به ارتقای سطح آشنایی دانش‌آموزان با مشاغل می‌تواند مفید باشد؟

ساعات پرورشی فرصت بسیار خوبی برای ارتقاء سطح آگاهی‌های ضروری است. می‌توان از این ساعات در زمینه‌ی راهنمایی و هدایت شغلی استفاده کرد. یکی از ابعاد انسان‌ها و دانش‌آموزان ابعاد اخلاقی است، کسانی که پای‌بند اخلاق و دین هستند، کم‌تر دچار مشکلات می‌شوند؛ یعنی، یک کنترل درونی دارند. ضمن این که ساعات پرورشی فرصت بسیار خوبی هستند اما این ساعات نیز باید جهت‌دار باشند و برنامه‌ریزی شوند اگر این ساعات طبق برنامه‌های خاصی برای آشنایی دانش‌آموزان با مشاغل و انتخاب شغل طراحی بشوند، مفید و سازنده خواهند بود. اجرای طرح راهنمایی و هدایت شغلی می‌تواند در ساعات پرورشی یا ساعات دیگر هم انجام گیرد. مسئله‌ی مهم این است که این طرح به شکل کاملاً عملیاتی اجرا شود.

● در دوره‌ی دبیرستان در سال آخر (پیش‌دانشگاهی) و آستانه‌ی کنکور نیاز دانش‌آموزان به آشنایی با رشته‌ها و مشاغل بیش‌تر می‌شود. پیشنهاد شما در زمینه‌ی فعالیت‌های ویژه چیست؟

بحث هدایت شغلی بحثی است که باید همه‌ی سیستم وارد کار شوند تا موفقیت حاصل آید. وزارت آموزش و پرورش مانند هر وزارت‌خانه‌ی دیگری به‌تنهایی نمی‌تواند موفق شود. مسئله‌ی هدایت شغلی در

فردی که شغلی دارد ممکن است تحت تأثیر عوامل فردی، اجتماعی یا ترکیبی از این دو بامشکلاتی مواجه گردد و در نتیجه، به بی‌انگیزگی، نارضایتی شغلی و در نهایت شکست شغلی دچار شود

سطح کلان مملکت باید حل شود. لازم است که بین وزارت کار، رفاه، بهداشت و آموزش و پرورش هماهنگی‌هایی صورت بگیرد. چون دانش‌آموزان باید به مراکزی که در آن اشتغال وجود دارد اعزام شوند، از متخصصان دعوت شود که به مدارس بیایند. برای مثال، اگر بخواهیم همین هفته‌ی معرفی مشاغل توسعه پیدا کند، آموزش و پرورش به تنهایی قادر به اجرای آن نخواهد بود و به همکاری وزارتخانه‌های مختلف و زیرمجموعه‌های آن‌ها و اداره‌ها و سازمان‌ها نیاز خواهد داشت.

● **اخیراً وزارت آموزش و پرورش نزدیک به ۱۰ هزار مشاور جذب کرده است، آیا مسئولیت‌های مشخصی برای مشاوران مدرسه در نظر گرفته شده است؟**

من از دور شاهد جذب مشاوران بودم. آن‌ها امتحانات گزینشی هم داشتند. آموزش و پرورش ما در حال رشد است و ما از مسئولان این وزارتخانه تشکر می‌کنیم. گام اول جذب مشاور، گام دوم اعزام مشاوران به مدارس، گام سوم مشخص کردن وظیفه‌ی آن‌ها، و گام چهارم اقدام است. باز هم برای موفقیت کار مشاوران هماهنگی بین نهادها لازم است.

● **آیا مشاوران جذب‌شده قادر به ایجاد تحول در نظام هدایت شغلی و تحصیلی خواهند بود؟**

من نگرش مثبت دارم. این خیلی خوب است که در دوره‌ی لیسانس و

فوق لیسانس گزینش صورت گرفته است. اگر روال کار درست باشد و همکاری، هماهنگی و برنامه‌ریزی آموزشی درست صورت بگیرد، برنامه به شکل موفق‌تری پیش می‌رود.

● **آیا فارغ‌التحصیلان رشته‌های دیگر هم می‌توانند در مدارس به دانش‌آموزان مشاوره‌ی شغلی بدهند؟**

من اعتقاد دارم که تفکیک در مدارس در شرایط کنونی صلاح نیست اما می‌توانیم برای مشاوران چند وظیفه‌ی کلان مشخص کنیم. هر مشاور در این سه حیطه می‌تواند کار کند: ۱. مشاوره‌ی شغلی، ۲. مشاوره‌ی خانواده و ۳. مسائل روانی دانش‌آموزان.

بهتر است که آموزش‌ها بر این ۳ حیطه متمرکز باشد. و ما آرام‌آرام جلو برویم. کار مشاوران در جامعه‌ی ما با مشاوره‌ی عمومی، تحصیلی، خانواده و بعد شغلی آغاز شد، ما باید کار را گام‌به‌گام جلو ببریم که شکست نخوریم.

● **در مقایسه‌ی وضع مشاوره‌ی شغلی در ایران با کشورهای پیشرفته، چه نکات برجسته‌ای وجود دارد؟**

همه‌ی انسان‌ها در همه‌ی جای دنیا به انتخاب شغل می‌پردازند و وجه مشترک همه‌ی آن‌ها این است که کار می‌کنند. ممکن است انسان‌ها به تحصیلات خود ادامه ندهند یا حتی موفق به ازدواج نشوند، اما انتخاب شغل چیزی است که در مورد همه‌ی آن‌ها اتفاق می‌افتد. در دنیا اشتغال در اولویت است و برنامه‌ریزی‌ها و تبلیغات و فعالیت‌ها در آن سمت و سوست. ما می‌بینیم که در جامعه‌ی خود ما در باب ازدواج و تحصیل چه قدر تبلیغ می‌شود اما در باب اشتغال تبلیغ نمی‌شود. به نظر من اگر اشتغال اتفاق بیفتد، بقیه‌ی موارد هم اتفاق می‌افتند. آیا می‌دانید چرا آقایان کم‌تر به دنبال تحصیل و دانشگاه می‌روند و تحصیل در دانشگاه برای خانم‌ها در

اولویت است؟ جواب این است که آقایان به دنبال کار و اشتغال هستند و اشتغال را از واجبات می‌دانند. پس باید برای واجبات برنامه‌ریزی کنند. شما ببینید نظام آموزشی ما چند درصد متوجه اشتغال است. چند درصد از فوق برنامه‌ها در بحث اشتغال در نظر گرفته می‌شود؟ این مسئله مهم است، در سایر کشورها برنامه‌ریزی می‌شود، آگاهی داده می‌شود اما این کار در کشور ما صورت نمی‌گیرد.

● **آن‌ها به‌طور مشخص چه می‌کنند؟**
آن‌ها برنامه‌هایی دارند که در بعد راهنمایی شغلی مطرح است و دانش‌آموزان را به جایی می‌رسانند که بعد به اشتغال منتهی می‌شود. در جامعه‌ی ما اخیراً به این مسئله توجه شده اما لازم است که بیش‌تر کار شود. حتی در دانشگاه‌ها می‌بینید که جایگاه برنامه‌های شغلی هنوز مشخص نشده است. می‌دانید که من اولین کسی بودم که بحث راهنمایی شغلی را مطرح کردم و الان می‌بینیم که روی شغل بهتر از گذشته فکر می‌شود. الان از اولویت‌های برجسته‌ی مسئولان نظام، حل بحران بیکاری است و هدفشان اشتغال‌زایی و کارآفرینی است. دانش‌آموزان ما سربازانی هستند که باید در جهت انتخاب درست، که به موفقیت تولید و خودکفایی می‌انجامد، اقدام کنند.

● **شما چه مواردی را مهم می‌دانید و علاقه‌مندید به آن‌ها اشاره شود؟**
من برای شما آرزوی توفیق می‌کنم و تشکر می‌کنم که درباره‌ی مشاوره با بنده گفت‌وگو کردید. همان‌طور که می‌دانید، من دست کم ۴۰ سال سعی کردم به این مملکت خدمت کنم و اولین کسی بودم که در دهه‌ی ۵۰ این مسائل را مطرح کردم. تلاش همه‌ی ما ایران اسلامی سربلند و موفق است و این دانش‌آموزان هستند که پرچم‌داران این شعار خواهند بود که اطمینان دارم به شعور خواهد پیوست.

راهنمایی و هدایت شغلی
می‌تواند از کلاس اول ابتدایی
تا دوره‌ی دبیرستان و حتی
دانشگاه هم مطرح باشد؛ یعنی
ما به دانش‌آموزان کمک کنیم
خط فکری و مسیر و یاسیر
تحولی در ارتقای شغلی شان را
پی‌ریزی کنیم